

ՎԵՐԱՑՄԱՆ ԽԱՉ

*«Քո սուրբ խաչիդ պոռոթյամբ, Քրիստոս,
որ կանգնեցիր աշխարհի փրկության համար,
սա թող պահպանի մեզ ամեն
տեսակ փորձություններից» (Շարակիան):*

Վերացման Խաչի պատմությունը այս է.

«610-ին Պարսից Խոսրով Բ. Փարվիզ թագավորը հարձակվում է Բյուզանդիայի վրա և չորս տարիներ պատերազմելուց հետո, 614-ին գրավում Երուսաղեմը ու կործանում այն: Հիսուսն հազար հոգի սպանվում են և երեսուն հազարը՝ արսորվում: Հիսուսի Խաչափայտը գերի է ընկնում պարսիկների ձեռքը:

Հունաց Հերակլ կայսրը խաչափայտը փրկելու համար հարձակվում է Պարսկաստանի վրա: Նրա բանակին մաս էին կազմում նաև Հայաստանի Հունական կողմի զինվորները՝ Մծեծ Գնունի հրամանատարի գլխավորությամբ: Կայսրը հաղթում է պարսիկներին ու ստիպում նրանց խաղաղության դաշինք կնքելու, որի գլխավոր պայմաններից մեկը՝ Հիսուսի Խաչափայտի վերադարձնելն էր:

Ստանալով Խաչափայտը, Կայսրը նախ այն տանում է Կ. Պոլիս, որը Բյուզանդիայի մայրաքաղաքն էր, այնուհետև մեծ պատիվներով ու կրոնական արարողություններով տեղափոխում է Երուսաղեմ: Ավանդությունն ասում է, թե, երբ զինվորները քաղաքների ու գյուղերի միջով տանում էին Խաչափայտը, ժողովուրդը նրանց դիմավորում էր ռեհաններով, քանի որ նրա գտնվելու ժամանակ այն անուշահոտ ռեհաններով էր շրջապատված եղել:»

Ըստ Քրիստոնեական Եկեղեցու ուսուցման Խաչը ապրված ու խտացված Ավետարանն է: Մեր Տիրոջ Հիսուս Քրիստոսի խաչելությունից շատ առաջ խաչը պատժի ու անարգանքի գործիք էր, սակայն Քրիստոսով խաչը սրբացավ ու դարձավ միլիոնավոր հավատացյալների համար պաշտամունքի և երկրպագության առարկա՝ իր սրբազան խորհրդով ու նշանակությամբ: Աշխարհի բոլոր քրիստոնյաներից կարծես Հայ ժողովուրդն է, որ առավելապես կարիք է պահանջել Սուրբ Խաչի պոռոթյանը, որովհետև դարեր շարունակ նա պայքարել և մարտնչել է քրիստոնեական կրոնի, հավատքի ու սրբությունների համար: Շնորհիվ իր անսասան հավատքի, Հայ ժողովուրդը միշտ էլ հաղթահարել է բոլոր տեսակի դժվարությունները ու իմացել մանավանդ տառապել, խաչվել և ապա հարություն առնել Քրիստոսի նման: Ամեն ժողովուրդ իր Խաչն ունի: Մենք էլ որպես Եկեղեցի մեր գոյությունը պարտական ենք Քրիստոսի Սուրբ Խաչի պոռոթյանը: Հավատքի մի վառ օրինակ ունենք՝ հինգերորդ դարում Վարդանանց հերոսամարտից առաջ մեր զինվորները երդվեցին. *«Մեր հավատքից մեզ ոչ ոք չի կարող բաժանել, ո՛չ սուրբ և ո՛չ էլ հուրը, ո՛չ մարդիկ և ո՛չ էլ երկնքի հրեշտակները» (Եղիշե Պատմիչ, 5-րդ դար):* Այս երդումը կարծեք դարձավ մեր պատմության ու մեր գոյատևման անկյունաքարը:

Մեր մեծագույն վարդապետներից Գրիգոր Տաթևացին ասում է, թե՛ Քրիստոսի Խաչի չորս թևերը չորս բարերարություններ են նշանակում. վերևի մասը՝ *երկնքի արքայության բացումն է. ներքևինը՝ դժողքի ավերումը, աջը՝ շնորհների բաշխումը, իսկ ձախը՝ մեղքերի թողությունը:* Նա ասում է, թե Խաչը խորհրդանիշն է նաև չորս առաքինությունների: Չորս անկյուն քառաթև Խաչը ներկայացնում է չորս խորհուրդներ.-

Վերևի մասը՝ Աստվածային գործություն. Ներքևինը՝ Աստվածային սեր ու գոհաբերություն, նվիրում և ծառայություն, որովհետև նրա վրա Աստծո Միածին Որդին Իր անբիծ ու մաքուր կյանքը գոհեց՝ աշխարհի փրկության համար: Չախ կողմը՝ տառապանք, համբերություն ու պարտականություն: Եվ վերջապես աջ կողմը՝ հաղթություն ու փրկություն:

Խաչը հաշտության նշանն է մեր և Աստծու միջև (Կողո. 1:19-20), քանի որ խաչի մահով Հիսուս մեզ համար բացեց երկինքը, որը փակ էր այն օրվանից ինչ նախաստեղծները՝ Ադամն ու Եվան ճաշակեցին արգելված պտուղը և զրկվեցին աստվածային շնորհները վայելելուց ու մահն աշխարհ մտավ: Հոգևոր աշխարհի դռները բացելով Հիսուս սկսեցին փակել հաղորդակցությունը Աստծու և մարդկանց միջև:

20-րդ դարի մեր մեծագույն և լուսավոր Կաթոլիկոսներից երջանկահիշատակ Գարեգին Հովսեփյանցը իր պատգամն է փոխանցում մեզ.

«...Հայ ժողովրդի հոգևոր Հայրենիքը Հայաստանյայց Եկեղեցին է: Այս Հայրենիքի վերա միայն կարող ենք հոգեվորապես աճել ու զարգանալ, ինչպես որոշ կլիմայի և տեղին հատուկ բույսն ու կենդանին յուր հայրենիքում: Մեր անցյալն ուրանալ չենք կարող, եթե ազիտության և միակողմանի հասկացողության թանձր մտախտուղը չի նստել մեր հոգու վերա» («Դեպի Լույս և Կյանք», Երևան, 1994, էջ 144-145):

Երբ առաքյալները Երուսաղեմում հանդիպեցին ի ծնե կույրին, Հիսուսին հարցրեցին. «Ձաբբի՛, մեղքը ո՞ւմն է, որ կույր է ծնվել, սրա՞նն է, թե՞ հորն ու մորը» (Հովհ. 9:1-2): Հիսուս պատասխանեց. «Ոչ՛ դրա մեղքն է, եւ ոչ էլ իր հոր ու մոր, այլ՛ որպեսպի դրա վրա Աստծու գործերը հայտնի լինեն»: (Հովհ. 9:3):

Այս ձևով Աստվածորդին թելադրում էր իր հետևորդներին, իպուր տեղը չփնտրել տառապանքի պատճառը:

Տառապանքը լուսավոր մի գաղտնիք է, որն Աստված կարող է մի բարի նպատակի ծառայեցնել: Ահա այս իմաստով է, որ մեր Տերը Իր աշակերտներին թելադրեց. «Այն որ ուզում է ինձ աշակերտել, թող առնի իր խաչը ու գա իմ ետևից» (Ղուկաս 9:23): Ու ի՞նչ էր խաչը, եթե ոչ տառապանք, ցավ ու անարգանք բարձր և վսեմ մի նպատակի համար:

Անկասկած տառապանքը մի բարիք չի, եթե այդպես լինեք Հիսուս չպիտի փորձեր բուժել տառապող հոգիներն ու մարմինները: Մակայն կյանքում չարիքներ ու դժբախտություններ կան, որոնք պարտավոր ենք համբերությամբ տանել: Անշուշտ Հայր Աստված ուրախությամբ չի դիտում մարդու դժբախտություններով լի կեանքը, սակայն Նա հաճախ մեծագույն բարության աղբյուրի կարող է վերածել այդ միևնույն տառապանքն ու վիշտը: Հիշենք Հին Կտակարանից Հոբ Երանելուն, որն իր գերագույն տառապանքի մեջ ավելի բարձացավ ու սրբացավ, նման այն ոսկուն, որն իր հատկությունը ստանալու համար պիտի անցնի կրակի քուրայից: Մարդը պարտավոր է սովորել իր տկարությունները վերածել ուժի ու իր արյունաքամ վերքերը՝ ծաղիկների:

«Պատմվում է, թե ժամանակին Արևելքի բռնապետներից մեկը շատ մեծ ու բացառիկ գեղեցկությամբ մի թանկարժեք գոհար ուներ: Ինչպես է պատահում, այդ

քարի վրա խոր մի գիծ է առաջանում: Բռնապետը կանչում է իր տերության բոլոր վարպետ ոսկերիչներին ու քար հղկողներին, որպեսզի մաքրեն այդ տգեղությունը գոհարի վրայից: Շատ շատերը վախենում են բռնապետի գայրույթից, իսկ ովքեր որ փորձում ու ձախողվում են՝ գլխատվում են: Օրերից մի օր հեռու մի երկրից մի երիտասարդ քար հղկող է գալիս և այդ գոհարի վրա գտնվող խոր գծի ծայրին փորագրում է մի գեղեցիկ վարդ ու այդպիսով այն վերածում վարդի ցողունի»:

Մենք ևս իբրև հայ քրիստոնյաներ, պարտավոր ենք մեր առօրյա կյանքում տրված, երբեմն պարտադրված, ցավերն ու փորձությունները վերցնել և դրանք վերածել հաղթանակի ու փառքի պսակների:

Երջանկահիշատակ Սիոն Արք. Մանուկյանն ասում է.

«Վերջապես, հավատացյալը հոգևոր զինվոր մըն է, ե՞րբ ամենեն ավելի կուրախանա զինվորը, առաջին անգամ պատերազմի փողը հնչած ժամանակը, որ զինք ռազմի դաշտ կկանչե, թե ոչ, երբ երկար կռիվներե վերջ, մեծ դժվարությամբ կհաղթե թշնամիին, ու հաղթական կվերադառնա պատերազմե: Բրիստոնյան ալ չի՞ մղեր հավատքի բարի պատերազմը ընդդեմ խավարին ու սատանային, ընդդեմ չարին ու մեղքին, ու երբ Աստուծո օժանդակությամբ պարտության կմատնե թշնամին, Պողոս առաքյալի հետ կրնա ըսել. «Պատերազմեցի բարի պատերազմը, ավարտեցի ընթացքս, պահեցի հավատը: Եվ հիմա ինձ սպասում է արդարության պսակը, որը, որպես հատուցում, ինձ պիտի տա Տերը՝ արդար Դատավորը, այն օրը, և ոչ միայն ինձ, այլ նաև բոլոր նրանց, որ սիրեցին նրա հայտնվելը» (Բ. Տիմոթ. 4:7-8). (Սիոն Արք. Մանուկյան, «Ավետարանի Պատգամներ» Բ. Տպագրություն, Երուսաղեմ, 1965, էջ 184):

Ինչպես ժողովրդական իմաստուն առածն է ասում. «Մարդը մի աշակերտ է, իսկ տառապանքը նրա ուսուցիչը»: Այն ինչ որ Բրիստոս արեց խաչի վրա գեղեցիկ կերպով արտահայտում է 18-րդ դարի հոլանդացի մի մտածող, որն ասում է. «Չգիտեմ թե ի՞նչ պատահեց այնտեղ խաչի վրա, սակայն գիտեմ թե ինչ պատահեց ինձ դրա պատճառով. Բրիստոս խոնարհվեց իմ մակարդակին ու ինձ ուժ տվեց բարձրանալու Իր մակարդակին»: Աստվածորդին, որն Իր կյանքը տվեց մեզ համար, կարիք չունի մեր գուրթին ու կարեկցության. Նա մեզանից միայն ակնկալում է, որ հավատանք ու վստահենք Իրեն:

Խաչի խորհրդով ստանում ենք հույս, պորություն ու սիրող հոգի: Մեր նեղություններն ու վրկանքները պիտի չքանան, եթե երկյուղածությամբ նայենք Խաչյալին: Նրա խոցված կողքից վազող արյունը մեզ հիշեցնում են բոլոր ժամանակների ամենամեծ տառապանքները: Բրիստոսի կրած վերքերը մեզ համար պիտի լինեն ուժեղ, անխախտելի և հաստատուն պատվանդան կյանքի դժվարություններն ու նեղությունները հաղթահարելու համար: Նրա նման մենք ևս պիտի սովորենք դիմանալ ապտակների, փշե պսակների ու ծաղրանքների՝ ճշմարտության և արդարության սիրույն: Առանց խաչի ո՛չ հաղթանակ կա և ո՛չ էլ հարություն:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՕՐՀ. ԱԶ.
«ՈՐ ՉԱՆԱՐԱՏ ԲԱՁՈՒԿՍ»

Որ վանարատ բազուկըս քո ի խաչին տարածեցեր քրիստոս աստը-
ւած, եւ նշան յաղթութեան ետուր մեզ. սովաւ զկեանս մեր պահեա:

Որ վաշխարհակեցոյց բազկատարածութիւն խաչի քո քրիստոս աստը-
ւած գաւազան զօրութեան ետուր մեզ. սովաւ զկեանս մեր պահեա:

Որ ԿՄԵՆԵԱՂԻ Ի Ճաշակմանէ փայտին յանցանաց, կենաց փայտին կենազործեցեր. սովաւ ԿԿԵԱՆԱ մեր պահեա:

Քրիստոս Աստված, Դու որ Քո մաքուր ձեռքերդ խաչի վրա տարածեցիր և մեզ հաղթության նշանը տվեցիր, սրանով (խաչով) պահիր մեր կյանքը:

Քրիստոս Աստված, Դու որ Քո աշխարհը փրկող բազկատարած խաչը մեզ իբրև զօրության զավապան տվեցիր. սրանով (խաչով) պահիր մեր կյանքը:

Դու որ փայտից ճաշակելու հանցանքով մեռածին կյանք պարգևեցիր. սրանով (խաչով) պահիր մեր կյանքը:

Վերացման խաչի տոնին, աղոթենք, որ Քրիստոսի Խաչը մեզ օգնական լինի մեր ապրած կյանքի ընթացքում: Թող Նրա ամենազոր Խաչը հովանի ու պահապան դառնա բոլոր հավատացյալներին ու խաղաղություն հաստատի աշխարհի բոլոր ժողովուրդների մեջ: Մեր Եկեղեցին մեզ բոլորիս մի անգամ ևս առիթ է տալիս վերանորոգելու մեր ուխտը Հիսուսի Խաչափայտի հանդեպ և հետևելու նրա պատգամին, որ է՝ *սեր և անձնուրացություն*, իրար նկատմամբ մեր եղբայրական անկեղծ սիրով, համերաշխությամբ ու ճշմարիտ հայ քրիստոնյային վայել կեցվածքով, որը պատիվ պիտի բերի ամեն մի հայի: Ամեն: